

Kotitarveotosta

päivitetty 15.5.2014
**muutettu kohta kursiivilla
 ja lihavoituna**

Maa-aineslaki (24.7.1981/555) säättää kotitarveotosta seuraavasti:

4 §**Luvanvaraisuus**

Tässä laissa tarkoitettuun ainesten ottamiseen on saatava lupa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin maa-ainesluvan hakemismenettelystä ja hakemuksessa esitetävistä tiedoista. (23.6.2005/468)

Lupa ei ole tarpeen, jos aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen. Käytön tulee liittyä rakentamiseen tai kulkuyhteyksien kunnossapitoon. (23.5.1997/463)

Ottamispaikat on sijoitettava ja ainesten ottaminen järjestettävä tällöinkin siten kuin 3 §:n 4 momentissa säädetään. Ottamisessa on lisäksi noudatettava 3 §:n 1 ja 2 momentin vaatimuksia, mikäli kysymyksessä on ottaminen kiinteistönmuodostamislain (554/95) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetulla yhteisalueella. (26.5.2000/495)

Kotitarveottoa on siis ainesten ottaminen omalta maalta omaan, tavanomaiseen käyttöön. Vähäenkään ainesten ottaminen myytäväksi esimerkiksi naapurille tai tiekunnalle ei enää 1.6.1997 voimaantulleen maa-aineslain muutoksen jälkeen ole mahdollista ilman lupaa. Omalta maalta ottamiseksi rinnastetaan ainesten ottaminen kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetulta ainesten ottamiseen tarkoitetulta yhteisalueelta. ***Samoin on myös maanottorasitteeseen perustuva ottaminen toisen maalta.*** Sitä vastoin sopimukseen perustuvaa ottoa toisen maalta ei voida pitää kotitarveottona.

Kotitarveoton tulee kuitenkin olla tavanomaista, mikä liittyy sekä tarkoitukseen että otettavien ainesten määrään. Kotitarpeina voidaan pitää maa-ainesten ottamista esimerkiksi rakennustoimintaan, salaajitukseen tai tilusteiden parantamiseen.

Ainesten määrä on aina suhteutettava todelliseen tarpeeseen, mitä kuvaa esimerkiksi tilan koko sekä tienkunnostus- ja rakennushankkeiden tosiasiallisissa vaatimissa ainesmäärä. Ennakolta ei kuitenkaan ole mahdollista määrittellä, paljonko maa-aineksia saataisiin ottaa kotitarvekäyttöön.

Kotitarveottoa voi harjoittaa yksityishenkilöiden lisäksi mm. maatalousyhtymät ja asunto-osakeyhtiöt, mutta esimerkiksi metsäteollisuusyritysten ainesten ottoa omien teidensä kunnossapitoon ei ehkä voitane pitää tavanomaisena kotitarvekäyttönä. Asiasta ei vielä ole vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

Kotitarveotossakin ottamispaikat on sijoitettava ja ainesten ottaminen järjestettävä niin, että ottamisen vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi ja että maa-ainesesiintymää hyödynnetään säästeliäästi ja taloudellisesti eikä toiminnasta aiheudu asutukselle tai ympäristölle vaaraa tai kohtuullisin kustannuksin vältettävissä olevaa haittaa (MAL 3 § 4 mom.). Kiinteistönmuodostamislain 2 §:n 2 kohdassa mukaisella ainesten ottamiseen tarkoitetulta yhteisalueelta tulee noudattaa maa-aineslain 3§:n 1, 2 ja 4 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

Mikäli kotitarveottamisessa rikotaan maa-aineslain mukaisia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, ovat lain pakkokeinot valvontaviranomaisen käytettävissä. Kotitarveotossa on huomioitava maa-aineslain lisäksi myös muu lainsäädäntö kuten metsä- ja vesilaki.

Vesa Valpasvuo
 ympäristöasiantuntija
 Suomen Kuntaliitto